

**UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRONOMICE ȘI
MEDICINĂ VETERINARĂ BUCUREȘTI**

**FACULTATEA DE MANAGEMENT, INGINERIE
ECONOMICĂ ÎN AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE
RURALĂ**

TEMA LUCRĂRII :

***„CERCETĂRI PRIVIND PERFEȚIONAREA
TEHNICO-ECONOMICĂ A FILIEREI
LAPTELUI”***

**Conducător Științific:
Prof. univ. dr. Drăghici Manea**

**Doctorand:
Ec. Toma Elena**

BUCUREȘTI

2006

CUPRINS

INTRODUCERE	1
CAPITOL 1 ANALIZA SISTEMULUI AGROALIMENTAR ROMÂNESC	4
1.1. Sistemul agroalimentar – definire, evoluție, trăsături, subsisteme	4
1.1.1. Scurt istoric al conceptului „agroalimentar” în context economic	5
1.1.2. Abordarea sistemică a conceptului „agroalimentar”	8
1.1.3. Trăsăturile sistemului agroalimentar în contextul principalilor factori ce asigură securitatea alimentară a populației	13
1.2. Subsisteme componente ale sistemului agroalimentar românesc	14
1.3. Cercetări privind evoluția noțiunii de filieră	21
1.3.1. Filiera – concept și delimitare. Stadiul actual al cercetărilor	22
1.3.2. Cercetări aplicate în analiza filierelor agroalimentare	25
1.3.3. Evidențierea principalelor rezultate din domeniu	26
CAPITOL 2 ANALIZA PIEȚEI LAPTELUI ÎN ROMÂNIA	31
2.1. Locul și rolul laptelui și a produselor lactate	32
2.1.1. Analiza privind locul și rolul în sistemul agroalimentar a laptelui și a produselor lactate	32
2.1.2. Analiza privind locul și rolul în alimentația populației	40
2.2. Analiza ofertei de lapte de vacă și produse lactate	49
2.3. Analiza cererii de lapte de vacă și produse lactate	65
2.4. Analiza prețului pentru lapte de vacă și produse lactate	69
2.5. Organizarea Comună de Piață a laptelui și produselor lactate în contextul aderării României la UE	72
2.5.1. Reglementari legislative și reforme instituționale pe piața laptelui în perioada de preaderare	72
2.5.2. Adaptarea structurii filierei laptelui la normele de funcționare ale UE. Politici de intervenție asupra filierei laptelui	80
2.5.3. Cotele negociate de România și potențialul de producție	85
2.5.4. Sprijinirea sectorului în perioada de preaderare	89
CAPITOL 3 FILIERA LAPTELUI. METODOLOGIE DE CERCETARE	93
3.1. Analiza fluxurilor componente ale filierei laptelui	93
3.1.1. Fluxul proceselor	93
3.1.2. Fluxul produselor	96
3.1.3. Fluxul informațiilor	98
3.1.4. Sinergia fluxurilor filierei de lapte prin procesul de integrare	102
3.1.5. Delimitarea caracteristicilor tehnologice ale filierei laptelui pe fluxuri componente	113
3.2. Metodologii de cercetare ale filierei	121
3.2.1. Metode specifice analizei economice	121
3.2.2. Noi metode și indicatori utilizați în analiza filierei	143

CAPITOL 4 ANALIZA FILIEREI LAPTELUI ȘI A PRODUSELOR DIN LAPTE ÎN ROMANIA. STUDII DE CAZ	149
4.1. Prelucrarea datelor tehnico-economice la nivelul studiilor de caz selectate	149
4.1.1. Studiu de caz F1 - agenți economici; structură filieră; date economico-financiare	150
4.1.2. Studiu de caz F2 - agenți economici; structură filieră; date economico-financiare	157
4.1.3. Studiu de caz F3 - agenți economici; structură filieră; date economico-financiare	164
4.2. Analiza SWOT a politicilor de marketing practicate de agenții economici selectați pe cele trei filiere	171
4.3. Eficiența economică a activităților desfășurate pe filierele de lapte luate în studiu	176
4.3.1. Analiza generală a activităților de producție și comercializare pe baza indicatorilor valorici	176
4.3.2. Analiza eficienței cheltuielilor în raport cu veniturile firmei	182
4.3.3. Analiza rentabilității economice și comerciale pe baza soldurilor intermediare de gestiune	188
4.4. Eficiența economică a calității pe filiera de lapte	193
CAPITOL 5 PROIECTAREA FILIEREI LAPTELUI PE BAZA PRINCIPIILOR ABORDĂRII INPUT-OUTPUT ȘI ELABORAREA DE SCENARII PRIVIND PERFECȚIONAREA TEHNICO-ECONOMICĂ A ACESTEIA	196
5.1 Corelarea principalilor indicatori la nivelul filierei pe baza analizei input-output	196
5.1.1 Analiza structurală a filierelor de lapte proiectate prin abordarea IO	199
5.1.2 Marja brută și repartizarea profitului pe filierele de lapte proiectate	203
5.1.3 Analiza gradului de acoperire a costurilor de producție ale producătorului de către prețul oferit de procesator	204
5.2 Scenarii de perfecționare tehnico-economică a filierei laptelui prin metodele de relaționare IO	207
5.2.1 Premisele scenariilor de perfecționare tehnico-economică a filierei laptelui	207
5.2.2 Evoluția filierelor de lapte proiectate pe perioada 2006-2008	211
CAPITOL 6 CONCLUZII ȘI PROPUNERI	221
ANEXE	235
BIBLIOGRAFIE	246

INTRODUCERE

Evoluția sectorului agroalimentar românesc, în procesul actual al măsurilor de preaderare la Uniunea Europeană, pune pe primul plan necesitatea creșterii competitivității produselor agricole românești. Performanțele modeste ale producătorilor agricoli autohtoni, productivitatea scăzută, nivelul de capitalizare redus, lipsa de organizare sunt și rămân în continuare problemele principale cu care se confruntă agricultura românească.

Problematika analizării pieței laptelui și a produselor derivate ca parte componentă a piețelor ce intră în structura sistemului agroalimentar este necesară datorită multitudinii de probleme cu care se confruntă agenții economici de pe filiera de lapte: gradul ridicat de perisabilitate a producției; existența unei concurențe sporite și directe; niveluri diferite ale consumului în zonele urbane și rurale; generalizarea autoconsumului la nivelul producătorilor agricoli individuali; atomicitatea și dispersia teritorială a ofertei, cu mari diferențieri zonale și fluctuații sezoniere; neutilizarea întregii capacități productive de prelucrare; dezechilibrul cerere-ofertă internă care facilitează creșterea importurilor; lipsa organizării eficiente a filierelor pe produs; practicarea unui sistem de prețuri care defavorizează producătorii; disponibilități financiare investiționale reduse și slabul acces la credite; deficiențe în cadrul sectorului de creștere a vacilor de lapte, caprelor, oilor – lipsa banilor pentru procurarea unui material biologic de calitate și a furajelor concentrate, calitatea slabă a furajelor, lipsa posibilităților de investire în asigurarea calității și protecției mediului, etc.; neimplicarea sectorului de prelucrare în sprijinirea sectorului productiv; deficiențe organizatorice și funcționale – insuficiența mijloacelor adecvate de stocare-depozitare și transport a laptelui materie primă, insuficiența punctelor și centrelor de colectare; întârzieri frecvente în plata crescătorilor de vaci de lapte pentru laptele livrat sectorului de prelucrare, etc.

Însă orice demers în domeniu trebuie să țină cont și de particularitățile actuale ale producției de lapte și produse lactate din ultimii ani, precum: producția totală medie de lapte pe țară de aproximativ 5 milioane tone/an realizată cu un efectiv de aproximativ 1.700.000 capete; efectivele de vaci de lapte s-au redus

cu 24% - 26% în anul 2005 comparativ cu 1989; dimensiunea medie a unei exploatații de vaci de lapte este de 1,4 capete/exploatație; 80% din efectivul de vaci și juninci este crescut în gospodării țărănești cu 1-2 capete; contribuția acestui sector la valoarea totală a producției agricole reprezintă 15% - 18%; producția medie pe cap de vacă în perioada 1990 - 2004 s-a situat între 2000 - 3.200 litri/vacă/an; din producția totală de lapte, cca. 13% reprezintă consum tehnologic (hrană viței), 20% lapte materie primă este livrat pentru consumul populației prin unitățile specializate de procesare, 25% este livrat direct consumatorilor pe piața liberă, iar 42% reprezintă autoconsumul; consumul total de lapte și produse lactate în echivalent lapte a fost relativ constant, acesta situându-se în jurul valorii de 193 l/cap/an.

În acest context, se impune urmărirea secvențială a tuturor verigilor ce compun filiera de producție, prelucrare și comercializare a laptelui pentru a se evidenția prin metode de cercetare specifice care sunt cauzele deficiențelor și care sunt direcțiile de acțiune susceptibile de a fi aplicate în scopul optimizării organizaționale și funcționale a filierei de lapte.

Obiectivele principale studiate în prezenta teză de doctorat surprind unele elemente ce definesc stadiul actual al cunoștințelor din domeniul sistemului agroalimentar și filierelor prin evidențierea metodelor de analiză utilizate pe plan european și a principalelor caracteristici ale structurii ofertei de lapte și produse lactate din țara noastră și a gradului de satisfacere a consumului intern, prin analiza rolului fiecărui „actor” din traseul pe care îl parcurge laptele de la producere și până la consumatorul final, prin analiza problemelor cu care se confruntă acest sector și corelarea punctelor slabe și forte de la nivelul fiecărei verigi cu riscurile și oportunitățile oferite de mediul socio-economic existent la nivel regional, totul în scopul de a realiza o corelare a performanțelor economice ale agenților economici care să stea la baza unor scenarii de evoluție a eficienței pe filieră în contextul introducerii unor variații și restricții.

Cercetările efectuate au fost posibile prin amabilitatea conducerii unităților S.C. Lactag S.A. - Costești, S.C. Lacta S.A. - Giurgiu și S.C. Industrializarea Laptelui S.A. - Dâmbovița, cărora le mulțumesc pe această cale pentru sprijinul acordat. De asemenea, mulțumesc Institutului Național de

Statistică și colegilor din cadrul Institutului de Cercetare pentru Economia Agriculturii și Dezvoltare Rurală ce mi-au pus la dispoziție date din cadrul cercetărilor din domeniu efectuate până în prezent.

În încheiere, doresc să mulțumesc conducătorului științific, d-ului Prof. univ. dr. Drăghici Manea, pentru susținerea și îndrumarea acordată pe tot parcursul perioadei de elaborare a tezei de doctorat.

Dedic această lucrare familiei și prietenilor ce m-au sprijinit și ajutat în realizarea prezentei lucrări.

Autor

Ec. Toma Elena